

מאותו הצד, ומוצאת שאותו אדם עורר אותה בדבור רע, והרי הרוח המדברת הקדושה עברה ממנו, אז שורה עליו ומטמאת אותו, ואז הוא סגור, ונפגם בשרו במראה פניו בכל, ועל זה כתוב שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו, נפשו ודאי. אותה שהיתה מדברת, נעשתה משתקת משום דבור רע. וכמו שענשו של אדם בזה משום אותו דבור רע, כך ענשו בגלל דבור טוב (שכא לידו שיכל לדבר ולא דבר). ע"כ ממהשמטות.

בא ראה, בכל זמן שהנשמה הקדושה הזו נדבקת באדם, אהוב רבונו הוא. כמה שומרים שומרים אותו מכל הצדדים, רשום הוא לטוב, למעלה ולמטה, והשכינה הקדושה שורה עליו.

ובזמן שהוא מסטה את דרכו, השכינה מסתלקת ממנו, והנשמה הקדושה לא נדבקת בו. ומצד הנחש הרע התקיף מתעוררת רוח אחת שמשוטטת והולכת בעולם, שלא שורה אלא במקום שהקדושה העליונה הסתלקה משם, ואז האיש נטמא, ונפגם בשרו במראה פניו בכל. ובא ראה, משום שנפש חיה הזו היא קדושה עליונה, כשמושכת אותה הארץ הקדושה ונכללת בתוכה, אז קוראים לה נשמה, וזו היא שעולה למעלה ומדברת לפני המלך הקדוש, ונכנסת בכל השערים, ואין מוחה בידה, ועל כן נקראת רוח ממללא, שהרי לכל שאר הנפשות אין רשות לדבר לפני המלך, פרט לזו.

ועל כן התורה מכריזה ואומרת: (תהלים לד) נצר לשונך מרע וגו', וכתוב (משלי כא) שמר פיו ולשונו וגו'. משום שאם שפתותיו

נחתא מההוא סטרא, ואשפח דההוא בר נש אתער ליה במלה בישא. והא רוחא ממללא קדישא אתעברת מניה, פדין שרייא עלוי וסאיב ליה, וכדין הוא סגיר ואתפגים בבשריה בחיזו דאנפוי בכלא. ועל דא כתיב (משלי כא) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. נפשו ודאי, ההיא דהוה ממללא אתעבידת משתוקא בגין מלולא בישא וכמה דעונשא דבר נש בהאי, בגין מלה בישא, כך עונשיה בגין מלה טבא (דאתי לידיה דביביל למללא ולא מליל): (ער כאן מההשמטות).

הא חזי, בכל זמנא דהאי נשמתא קדישא, אתנדבקת ביה בבר נש. רחיקא הוא דמאריה. כמה נטורין נטורין ליה מפל סטורין, רשימא הוא לטב לעילא ותתא, ושכינתא קדישא שריא עלוי.

ובזמנא דאיהו אסטי ארחוי, שכינתא אסתלקת מניה, ונשמתא קדישא לא אתדבקת ביה. ומסטרא דחויא בישא תקיפא, אתער רוחא חד, דשט ואזיל בעלמא, דלא שריא אלא באתר דקדושה עלאה אסתלק מתמן. וכדין אסתאב בר נש, ואתפגים בבשריה, בחיזו דאנפוי בכלא.

והא חזי, בגין דהאי נפש חיה איהי קדישא עלאה, פד ארעא קדישא משכא לה, ואתפלילת בגויה, פדין קרינן לה נשמה. ודא היא דסלקא לעילא, וממללא קמי מלכא קדישא, ועיילא בכל תרעין, ולית דימחי בידהא. ועל דא אתקרי רוחא ממללא, דהא כל שאר נפשתא לית לון רשו למללא קמי מלכא, בר האי.

ועל דא אורייתא אכריזת ואמרת, (תהלים לד) נצור לשונך מרע וגו', וכתיב (משלי כא) שומר פיו ולשונו וגו', בגין דאי שפוטתיה ולישנייה

מְמַלְלֵן מְלִין בִּישׁוּן, אִינוּן מְלִין סְלִקִין לְעִילָא, וּבְשַׁעְתָּא דְסְלִקִין, כִּלְא מְכַרְיִזִין וְאִמְרִין אִסְתְּלִקוּ מִסּוּחְרַנְיָה דְמְלָה בִישָׁא דְפְלַנְיָא, פְּנוּן אַתְר לְאַרְחִיָה דְחֻזָּא תְקִיפָא. פְּדִין נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא אֲתַעְבְּרָא מְנִיָּה וְאִסְתְּלִקְתָּ, וְלֹא יִכְלָא לְמַלְלָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים ט) נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה דּוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוּב.

וְהָיָא נִשְׁמַתָּא סְלִקָא בְּכִסּוּפָא, בְּעֵאקוּ דְכִלְא, וְלֹא יְהִיבִין לָהּ אַתְר כְּמַלְקְדִמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, שׁוֹמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ. נִפְשׁוֹ וְדָאִי הָיָא דְהוּת מְמַלְלָא, אֲתַעְבִּידַת מִשְׁתּוּקָא, בְּגִין מְלוּלָא בִישָׁא. וְכִדִּין חֻזָּא אֲזִדְמֵן, דְכִלְא לְאַתְרִיָּה אֲתַהֲדֵר, וְכִדִּין הָיָא מְלָה בִישָׁא סְלִקָא בְּאוּרְחִין יְדִיעֵן, וְשָׂאֲרֵי קְמִיָּה דְחֻזָּא תְקִיפָא, כְּמָה רוּחִין מִתְעַרְיִן בְּעִלְמָא, וְרוּחָא נְחֻתָא מִהֵהוּא סְטְרָא, וְאִשְׁפַּח דְהָהוּא בְּרַ נִשְׁ אֲתַעַר לִיָּה בְּמְלָה בִישָׁא, וְהָא רוּחָא מְמַלְלָא קְדִישָׁא אֲתַעְבְּרָא מְנִיָּה, פְּדִין שְׂרִיא עֲלוּי וְסְאִיב לִיָּה, וְכִדִּין הוּא סְגִיר.

כְּמָה דְעוֹנְשָׁא דְהָאִי בְּרַ נִשְׁ בְּגִין מְלָה בִישָׁא. כְּמָה עוֹנְשִׁיָּה בְּגִין מְלָה טְבָא, דְקֵאֲתִי לִידֵיָּה, וְיָכִיל לְמַלְלָא, וְלֹא מְלִיל. בְּגִין דְפָגִים לְהָהוּא רוּחָא מְמַלְלָא, דְהָיָא אֲתַתְקַנַּת לְמַלְלָא לְעִילָא, וְלְמַלְלָא לְתַתָּא, וְכִלְא בְּקַדוּשָׁה. כִּלְ שִׁפְן אִי עֲמָא אֲזִלִין בְּאוּרְחָא עֲקִימָא, וְהוּא יָכִיל לְמַלְלָא לְהוּ וְלֹאֲכַחָא לְהוּ, וְשִׁתִּיק וְלֹא מְלִיל, כְּמָה דְאַמִּינָא דְכְּתִיב, נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוּב וְכֵאכִי נְעַכְר.

נְעַכְר בְּמִכְתָּשִׁין דְמִסְאַבוּתָא, וְדָא הוּא דְאָמַר דוּד (דף מ"ו ע"א) מְלִפָּא אֲלִקִי בְהָאִי, וְאֲתַפְנִי מְנִיָּה, דְכְּתִיב, (תהלים כה) פְּנִיָּה אֲלִי וְחַנּוּנִי. מַהוּ פְּנִיָּה אֲלִי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר יב) וַיִּפֶן

וּלְשׁוֹנוֹ מְדַבְּרִים דְבָרִים רְעִים, אוֹתָם הַדְּבוּרִים עוֹלִים לְמַעְלָה, וּבְשַׁעְתָּא שְׁעוֹלִים, הַכֹּל מְכַרְיִזִים וְאִמְרִים: הַסְתְּלִקוּ מִסְכִּיב הַדְּבוּר הֶרַע שֶׁל פְּלוּנִי! פְּנוּ מְקוּם לְדַרְכּוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַתְּקִיף! אֲזִי הַנְּשִׁמָּה הַקְּדוּשָׁה עוֹבְרַת מִמְּנוּ וּמִסְתְּלִקְתָּ וְלֹא יִכְלָה לְדַבֵּר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים ט) נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוּב.

וְאוֹתָהּ הַנְּשִׁמָּה עוֹלָה בְּבוּשָׁה, בְּצַרְהָ שֶׁל הַכֹּל, וְלֹא נוֹחֲנִים לָהּ מְקוּם כְּמַקְדָּם. וְעַל זֶה כְּתוּב, שׁוֹמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ. נִפְשׁוֹ וְדָאִי אוֹתָהּ שְׁהִיתָה מְדַבְּרַת, נְעַשְׂתָּהּ מִשְׁתַּקַּת מִשׁוּם הַדְּבוּר הֶרַע. וְאֲזִי מְזַדְמֵן הַנְּחֹשׁ, שֶׁהַכֹּל חוֹזֵר לְמְקוּמוֹ, וּכְשִׁאוֹתוֹ הַדְּבוּר הֶרַע עוֹלָה בְּדַרְכֵים יְדוּעוֹת וְשׁוּרָה לְפָנָי הַנְּחֹשׁ הַתְּקִיף, כְּמָה רוּחוֹת מִתְעוֹרְרוֹת בְּעוֹלָם, וְרוּחַ יִרְדַּת מִהֵצֵד הָהוּא, וּמוֹצֵאת אוֹתוֹ הָאִישׁ מְעוֹרֵר אוֹתוֹ בְּדַבּוּר רַע, וְהָרוּחַ הַמְמַלְלֵת הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה עוֹבְרַת מִמְּנוּ. אֲזִי שׁוּרָה עֲלָיו וּמְטַמְּאת אוֹתוֹ, וְאֲזִי הוּא סְגוּר.

כְּמוֹ שְׁעַנְשׁוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה מִשׁוּם דְּבוּר רַע, כְּפִי עֲנִשׁוֹ מִשׁוּם דְּבוּר טוֹב, שְׂפָא לִידּוֹ וְכִלְ לְדַבֵּר וְלֹא דַבֵּר. מִשׁוּם שְׂפָגֵם אוֹתָהּ הָרוּחַ הַמְמַלְלֵת, שְׁהִיא מִתְקַנַּת לְדַבֵּר לְמַעְלָה וְלְדַבֵּר לְמַטָּה, וְהַכֹּל בְּקַדוּשָׁה. כִּלְ שִׁפְן אִם הָעֵם הוֹלְכִים בְּדַרְכֵי עַקְמָה, וְהוּא יָכִיל לְדַבֵּר לָהֶם וְלֹהוֹכִיחַ אוֹתָם, וְשׁוֹתֵק וְלֹא מְדַבֵּר, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ שְׂכַתוּב נְאֻלְמַתִּי דּוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוּב וְכֵאכִי נְעַכְר.

נְעַכְר בְּמִכּוֹת שֶׁל טְמֵאָה. וְהוּא שְׂאִמְר דוּד הַמְלֵךְ, מְלִקָּה בְּזָה וּמִתְפַּנֵּה מִמְּנוּ, שְׂכַתוּב (תהלים פז) פְּנִיָּה אֲלִי וְחַנּוּנִי. מַה זֶה פְּנִיָּה אֲלִי? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (במדבר יב) וַיִּפֶן אֶהָרָן.

אָהרן. נַחְתּוּ רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי, וּנְשַׁקּוּהוּ. אֲזִדְּוֹגוּ כַחֲדָא כֹּל הֵהוּא אֹרְחָא, קָרָא רַבִּי חַיִּיא עַלְיֵיהוּ, (משלי ד) וְאַרְח צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵף וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

נִגַּע צָרַעַת פִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַפֶּה. (ויקרא יג) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִי נִגַּע, כֹּל גְּוֹנִין דִּילֵיה אֲתַעְרוּ בֵּהוּ חֲבַרְיָא, וְכִהְנָא הָוָה יַדַּע בֵּהוּ לְדַכְיָא וּלְמַסְאָבָא, הָוָה יַדַּע, אֵינּוֹן דִּהוּוּ יְסוּרִין דְּרַחֲמֵימוֹתָא, אוֹ אֵינּוֹן דְּאֲשַׁתְּכַחוּ בְּמֵאן דְּמֵאִיס בֵּיה מְאָרִיָּה וְרַחֲמֵי בֵּיה, דְּהָא לְפּוּם אֲרַחוּי דְּבַר נֶשׁ גְּרִים נִגַּע בְּעֵלְמָא.

בְּתוֹב (תהלים קמא) אֵל תֵּט לְבִי לְדַבֵּר רַע לְהַתְּעוֹלֵל עַל־לִילּוֹת בְּרָשַׁע, מִכַּאֲן תְּנִינֵן בְּאֲרַחָא דְּבַר נֶשׁ בְּעֵי לְמִיָּהָ בֵּה מְדַבְּרִין לֵיה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאִי קָרָא קְשָׂיא, וְכִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסֻטֵי לֵיה לְבַר נֶשׁ לְמִיָּהָ בְּאַרְח חֲטָאָה, וּלְמַעַבְד עוֹבְדִין בִּישִׁין, אִי הָכִי לִית דִּינָא בְּעֵלְמָא דָּא, וְלֹא בְּעֵלְמָא דְּאֲתִי, וְאוֹרִיָּתָא לֹא אֲתַתְּקֵנָת, דְּכִתִּיב בֵּה אִם תִּשְׁמַע וְאִם לֹא תִשְׁמַע.

אַלְיָא דְּוֹד אַזְהַר לְלַבִּיָּה, לְדַבְּרָא לֵיה בְּאוֹרַח קְשׁוּט, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (דברים ד) וְהִשְׁבוֹתָ אֶל לְבַבְךָ. מָאִי וְהִשְׁבוֹתָ. אֶלֹא זְמַנָּא חַד, וְתַרְיִן, וְתַלְתָּ, לְאַהֲדָרָא לְקַבְּלֵיהָ, וּלְדַבְּרָא, וְלֹאֲזַהֲרָא לֵיה. וְהָכִי קָאָמַר לֵיה, אֵל תֵּט לְבִי לְדַבֵּר רַע, לְלַבִּיָּה קָאָמַר דְּוֹד (בלומר) אֵל תֵּט לְפּוּם אֹרְחֵי דְּבַר נֶשׁ (נ"א וְהָכִי קָאָמַר לֵיה, לְבִי, אֵל תֵּט לְדַבֵּר רַע דְּהָא דְּכַר) רַע גְּרִים נִגַּע בְּעֵלְמָא, וְדִינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא, וְהֵינּוּ נִגַּע צָרַעַת.

נִגַּע צָרַעַת, הָא אֲתַעְרוּ חֲבַרְיָא, אֲבַל צָרַעַת כְּתַרְגוּמוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי כְּתַרְגוּמוֹ. סְגִירוֹ, דְּסְגִיר וְלֹא פִתַח, וְכַד סְגִיר הוּא וְלֹא פִתַח, נִגַּע הוּא דְּאֲקָרִי. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, דְּלֹא

יָרְדוּ רַבִּי חַיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשַׁקּוּהוּ. הַתְּחַבְּרוּ יַחַד כֹּל אוֹתָהּ הַדְּרָף. קָרָא עַלְיֵיהֶם רַבִּי חַיִּיא, (משלי ד) וְאַרְח צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵף וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

נִגַּע צָרַעַת פִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַפֶּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּנִי הִנֵּה בְּכֹל הַגְּוִנִים שְׁלוֹ הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, וְהַפֶּה הָיָה יוֹדַע בְּהֶם לְטַהַר וּלְטַמֵּא, הָיָה יוֹדַע אוֹתָם שְׁהִיוּ יְסוּרִים שְׁל אֶהְבָּה, אוֹ אוֹתָם שְׁנִמְצְאוּ בְּמִי שְׁמַאֲס בּוֹ רְבוּנוּ וְהַרְחִיק אוֹתוֹ, שְׁהָרִי לְפִי דְרַכִּי הָאִישׁ גּוֹרֵם נִגַּע בְּעוֹלָם.

בְּתוֹב (תהלים קמא) אֵל תֵּט לְבִי לְדַבֵּר רַע לְהַתְּעוֹלֵל עַל־לִילּוֹת בְּרָשַׁע. מִכַּאֲן שְׁנִינּוּ, בְּדַרְף שְׂבֵה רּוּצָה אָדָם לְלַכְתָּ, בֵּה מְנַהֲיָגִים אוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפְּסוּק הִנֵּה קֶשֶׁה, וְכִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַטֵּה אֶת הָאָדָם לְלַכְתָּ בְּדַרְף שְׁל חֲטָא וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים רָעִים? אִם כֵּן, אֵינּוֹן דִּין בְּזַה עוֹלָם וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהַתּוֹרָה לֹא מְתַקְנָת, שְׁפָתוֹב בֵּה אִם תִּשְׁמַע וְאִם לֹא תִשְׁמַע!

אַלְיָא דְּוֹד הַזְהִיר אֶת לְבִי לְהִנְהַיְגוּ בְּדַרְף אֲמַת, כְּמוֹ שְׁנִמְצְאוּ (דברים ד) וְהִשְׁבוֹתָ אֶל לְבַבְךָ. מַה זֶה וְהִשְׁבוֹתָ? אֶלֹא פַעַם אַחַת וּפַעַמִּים וְשִׁלַּשׁ לַחֲזוֹר כְּנִגְדוּ, וְלֵהוֹלִיף וְלֵהזְהִיר אוֹתוֹ. וְכֵן אָמַר לוֹ: אֵל תֵּט לְבִי לְדַבֵּר רַע. לְלַבּוֹ אָמַר דְּוֹד, (בלומר) אֵל תֵּט לְפִי דְרַכִּי הָאָדָם (וְכֵן אָמַר לוֹ: לְבִי, אֵל תֵּט לְדַבֵּר רַע. שְׁהָרִי דְּכַר) רַע גּוֹרֵם נִגַּע בְּעוֹלָם, וְהַדִּין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, וְהֵינּוּ נִגַּע צָרַעַת.

נִגַּע צָרַעַת, הִנֵּה הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, אֲבַל צָרַעַת כְּתַרְגוּמוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה כְּתַרְגוּמוֹ? הַסְּגִירָה, שְׁסוּגָר וְלֹא פוֹתַח. וְכִשְׁהוּא סוּגָר וְלֹא פוֹתַח,

מְסַתְּפִקִין אֲבָהֶן, כֹּל שְׁפָן

בנין. והיינו דכתיב נגע צרעת פי תהיה באדם, באדם ממש, ומפאן נחית למאן דנחית, אשתכח נגע לכלא, מההוא סגירו.

אמר רבי יצחק, ודאי דא הוא רזא דמלה, דכתיב, (איכה ב) נאר מקדשו. מאי טעמא.

משום דבני עלמא גרמו האי, דכתיב, (במדבר יט) את מקדש יי' טמא, טמא ממש. אמר רבי אלעזר, טמא, משום דאסתלקת (שכינתא מניה) מאן דאסתלק, וחויא תקיפא שריא, ואטיל זוהמא, וסאיב למאן דסאיב, וכלהו בגין חובי עלמא.

תאני, פד שארי חויא (תקיפא) לאתגלאה, מסתלקין סמכין ובניינין ומתעברין,

ואתי חויא תקיפא ואטיל זוהמא, וכדין אשתכח מקדשא מסאב, מאן מקדשא. כמה דאתמר (ויקרא יד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. וכתיב (בראשית א) והנחש היה ערום מפל חית השדה אשר עשה יי' אלהים ויאמר אל האשה. אל האשה ממש, דאתר מקדשא אתאחיד בגווה, והיינו את מקדש יי' טמא בגין חובוי, משום דאתגליא חויא תקיפא.

מאן חובוי. דא לישנא בישא, דבגין לישנא בישא, חויא אזדמן, בין לעילא בין לתתא, דכתיב, (במדבר כא) וישלח יי' בעם את הנחשים השרפים. השורפים או השרופים לא כתיב, אלא השרפים, מאן שרפים. דכתיב

ראשי תנינים (תרי, חר אתאחיד לעילא, וחר לתתא) (כ"א תרי, חר אתחורו לזמנין) וכתיב (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו, ממעל לו ודאי, כמה דאת אמר (איוב א) להתניצב על יי', וכדין סגירו בכלא, ולית מאן דפתח, ועל דא כתיב (משלי ל) פן דרף אשה מנאפת אכלה ומחתה פיה וגו', מאי

ה', ואז הסגרה בכל, ואין מי שפותח. ועל זה כתוב, (משלי ל) פן דרף אשה מנאפת אכלה ומחתה

הוא נקרא נגע. רבי יוסי אמר, שאין האבות נהנים, כל שפן הבנים, והינו שפתיב נגע צרעת פי תהיה באדם, באדם ממש, ומפאן יורד למי שירד. נמצא נגע לכל מאותה ההסגרה.

אמר רבי יצחק, ודאי זהו סוד הדבר, שפתיב (איכה ב) נאר מקדשו. מה הטעם? משום שבני העולם גרמו את זה, שפתיב (במדבר יט) את מקדש ה' טמא, טמא ממש. אמר רבי אלעזר, טמא משום שהסתלקה (השכינה ממנו) מי שהסתלקה, והנחש התקיף שרוי ומטיל זהמא, ומטמא את מי שפטימא, וכלם משום חטאי העולם.

דמדנו, כשמתחיל הנחש (החוק) להתגלות, מסתלקים הבנינים והעמודים ועוברים, ובא הנחש התקיף ומטיל זהמא, ואז נמצא המקדש טמא. מי המקדש? כמו שנאמר ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. וכתוב (בראשית א) והנחש היה ערום מפל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה. אל האשה ממש, שמקום המקדש נאחז בתוכה, והינו את מקדש ה' טמא, משום חטאו, משום שהתגלה הנחש התקיף.

מה חטאו? זה לשון הרע, שבגלל לשון הרע הנחש מזדמן, בין למעלה בין למטה, שפתיב (במדבר כא) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים. השורפים או השרופים לא כתוב, אלא השרפים. מי השרפים? שפתיב (תהלים עד) ראשי תנינים, (שנים). אחד נאחו למעלה ואחד למטה) (שנים, אחד חוזרים לפעמים) וכתוב (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו, ממעל לו ודאי, כמו שנאמר (איוב א) להתניצב על דרף אשה מנאפת אכלה ומחתה